Научен секретар МУ - Плевен Вх. № #С-144 | 29.06.2020.

СТАНОВИШЕ

от Доц. Катя Генова Егурузе, д.оз. Катедра "Здравни грижи" Факултет "Обществено здравеопазване" Медицински университет - Варна

за дисертационния труд на Меглена Маринова Балабурова

на тема: УПРАВЛЕНИЕ НА ЗДРАВНИТЕ ГРИЖИ ПРИ ПАЦИЕНТИ ПРЕЖИВЕЛИ ИСХЕМИЧЕН МОЗЪЧЕН ИНСУЛТ В БЪЛГАРИЯ

за присъждане на образователна и научна степен "Доктор" в област на висше образование 7. "Здравеопазване и спорт", професионално направление 7.4. "Обществено здраве", научна специалност "Управление на здравните грижи"

Със Заповед № 1294/01.06.2021 г. на Ректора на Медицински университет – Плевен и на основание на ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ, чл. 2, ал. 2 и 3 от Правилника за развитие на академичния състав на Медицински университет – Плевен и Решение на Академичния съвет (Протокол №1 от 31.05.2021 г.) съм избрана за член на научно жури по процедура за придобиване на образователна и научна степен "Доктор" на Меглена Маринова Балабурова. На първото неприсъствено заседание на Научното жури съм определена да изготвя становище за дисертационния труд.

Кратки биографични данни за докторанта

Ас. Меглена Маринова Балабурова е родена на 15.01.1978 г. През 1998 г. завършва Медицински колеж гр. Плевен, специалност "Медицинска сестра", ОКС "специалист". През 2010 г. придобива ОКС "бакалавър" по специалност "Управление на здравните грижи", а две години по-късно (2012 г.) завършва магистърска програма по "Управление на здравните грижи" в МУ-Плевен.

Професионалния си път Меглена Балабурова започва през 1998 г. в Общинска болница гр. Искър. В периода 2000 – 2013 г. работи като медицинска сестра в Отделение "Образна диагностика" на УМБАЛ "Д-р Г. Странски", гр. Плевен.

От 2013 г. до настоящия момент е асистент в Катедра "Сестрински терапевтични грижи", Факултет "Здравни грижи", Медицински Университет – Плевен.

Взела е участие в конференции и научни форуми, има публикации и научни съобщения, свързани с дисертационния труд. Включила се е в редица курсове за продължаващо обучение. Владее руски и английски език.

Общо описание на дисертационния труд

Дисертационният труд е представен в общ обем от 165 страници и включва 32 фигури, 2 схеми, 19 таблици, 10 приложения и 9 подприложения. Трудът е

структуриран, както следва: Въведение — 3 стр., Глава І. Литературен обзор — 48 стр.; Глава ІІ. Цел, задачи, организация и провеждане на научното изследване — 11 стр.; Глава ІІІ. Резултати и обсъждане — 62 стр.; Глава ІV. Инструментариум за оценка и планиране на грижите за ППМИИ — 6 стр.; Глава V. Изводи, Приноси и Препоръки — 3 стр.; Библиография — 22 стр.; Списък с публикации и научни съобщения; Приложения.

Библиографският списък включва 251 заглавия, от които 166 на кирилица и 85 на латиница.

Актуалност и значимост на темата

В световен мащаб мозъчният инсулт е една от водещите причини за болестност и смъртност, поради което се явява изключително сериозен медицински и социален проблем. Пациентите, преживели заболяването имат различна степен на инвалидност, която от своя страна води до затруднения в социалните, професионалните и семейните им взаимоотношения. Здравните грижи за пациенти, преживели исхемичен мозъчен инсулт се базират на холистичния подход и следва да бъдат предоставяни на високо професионално ниво по време на целия период на лечение и възстановяване. Ролята на медицинската сестра е насочена към оказване на помощ и подкрепа за пациенти, преживели исхемичен мозъчен инсулт, за да получат навременни и качествени сестрински грижи. Като член на мултидисциплинарния екип, тя активно участва в целия диагностичен и терапевтичен процес.

Темата на дисертационният труд е изключително актуална, защото лечението и възстановяването на пациенти, преживели исхемичен мозъчен инсулт е сложен и продължителен процес, който е желателно да се осъществява от мултидисциплинарен екип с активното участие на квалифицирана медицинска сестра през периода, както на хоспитализация, така и на дехоспитализация.

Характеристика и оценка на структурата на дисертационния труд

Дисертационният труд "Управление на здравните грижи при пациенти преживели исхемичен мозъчен инсулт в България" отговаря на изискванията за прецизно и задълбочено научно-изследователско проучване за подобен род научна разработка. Структуриран е в пет глави.

Глава Първа "Литературен обзор" е представена в пет основни части, които последователно и задълбочено проследяват основните аспекти, имащи отношение към изследвания от докторантката проблем.

Ас. Меглена Балабурова изчерпателно разглежда и представя проблемите, свързани с мозъчно-съдовите заболявания, в частност с мозъчния инсулт в света, Европа и в България. Изведени са специфичните характеристики на пациенти, преживели исхемичен мозъчен инсулт, които са в основата на планирането на комплексни и индивидуални здравни грижи.

Проучвайки световния и европейския опит в организацията на здравните грижи за пациенти, преживели исхемичен мозъчен инсулт докторантката установява различия в управлението на грижите, а именно в тяхното планиране, организиране, координиране, контролиране и документиране. У нас планирането на здравните грижи, като елемент на сестринския процес, не се прилага в практиката, което от своя страна

поставя под съмнение и възможността за оценка на тяхното качество. Ас. Меглена Балабурова изключително професионално доказва, че това налага предприемане на мерки, които да допринесат за повишаване качеството на здравните грижи, чрез задължително продължаващо обучение за медицинските сестри и въвеждане на официална сестринска документация.

Въз основа на анализа на конкретно подбраната научна информация по темата, литературният обзор завършва с изведени изводи, които доказват оригиналността и актуалността на темата.

Глава Втора "Цел, задачи, организация и провеждане на научното изследване" е подробно разработена и включва: цел, задачи, хипотези, обект, предмет, постановка на проучването, единици на наблюдение и методи на проучването.

Целта на дисертационния труд е ясно и конкретно формулирана. Задачите са правилно подбрани във връзка с изпълнението на целта. Представени са три работни хипотези. Добре са описани етапите и времевата рамка на провеждане на проучването.

Обхванати са 372 души, разпределени в шест групи респонденти, с ясно определени критерии за включване в изследването:

Първа група - Медицински сестри, работещи в клиники/отделения по неврология и/или рехабилитационните отделения на лечебните заведения (n=75).

Втора група - Ръководители по здравни грижи на клиники/отделения по неврология или рехабилитационните отделения на лечебните заведения (n=7).

Трета група - Стажанти от специалност "Медицинска сестра", IV-ти курс, обучаващи се във включените в проучването висши училища (n=122).

Четвърта група - Преподаватели по здравни грижи в специалност "Медицинска сестра, от включените три университета в изследването (n= 33).

Пета група - Пациенти, преживели исхемичен мозъчен инсулт, хоспитализирани в клиниките/отделенията по неврология и отделения/КФРМ на територията на гр. Плевен (n=114).

Шеста група - Експерти (ръководители и преподаватели) в областта на здравните грижи при пациенти с исхемичен мозъчен инсулт от градовете Плевен, София, Варна, Шумен, Русе, Стара Загора, Пловдив и Благоевград (n=21).

Проучването е проведено в шест лечебни заведения за болнична помощ, две от които са университетски болници и в три университета, обучаващи студенти в специалност "Медицинска сестра" в градовете Плевен, Варна и Русе.

Разработен е собствен инструментариум, включващ 5 анкетни карти и 1 въпросник за експертна оценка, които гарантират надежността на приложените методи.

Приложените изследователски методи са правилно подбрани, адекватни са на поставените задачи, на спецификата на изследваните групи и гарантират достоверността на получените резултати. Статистическите методи са прецизно подбрани. Получените резултати са обработени със SPSS 25.0 и Microsoft Excel 2010.

Глава Трета "Резултати и обсъждане" представя получените резултати от проведеното изследване сред различните групи респонденти след статистическата им обработка. Резултатите са структурирани и логически оформени.

Проведеното анкетно проучване сред медицинските сестри установява, че приблизително половината от тях имат положително становище относно

необходимостта от планиране и документиране на сестринските дейности за пациенти, преживели исхемичен мозъчен инсулт и считат, че това ще повиши ефективността на грижата. Подкрепят въвеждането на план за сестрински грижи, като официален документ и посочват, че грижите трябва да продължат и в дома на пациента. Независимо от дългия професионален стаж и натрупания опит, значителен дял от медицинските сестри изпитват необходимост от следдипломно обучение, насочено към планиране и прилагане на грижи в дома за пациенти, преживели исхемичен мозъчен инсулт и подкрепят въвеждането на специалност "Сестрински грижи за неврологично болни". Ръководителите по здравни грижи виждат ползата от въвеждането на стандартен план за грижи в практиката на медицинската сестра при пациенти, преживели исхемичен мозъчен инсулт, като посочват, че той ще улесни сестринската дейността, давайки възможност да се работи по определен алгоритъм. Анкетираните преподаватели считат, че чрез планиране на грижите се постига оптимална точност и приемственост в работата на медицинската сестра, което от своя страна би повишило качеството на живот на пациентите. Преобладаваща част от студентите са получили добра теоретична подготовка, относно плана за грижи и подкрепят въвеждането на стандартни и индивидуални планове за сестрински грижи.

За точното определяне спецификите на изследваните пациенти е направен социо-демографски анализ. Пациентите са дали висока оценка на здравните грижи, които са получили по време на престоя си в болницата. По-голяма част от тях са зависими от грижа в различна степен и споделят, че след изписване ще разчитат на своите близки, но повече от половината предпочитат тя да се поеме от обучена медицинска сестра.

Значителен дял от експертите намират проекта за стандартизиран план за сестрински грижи при пациенти с исхемичен мозъчен инсулт за изчерпателен, а предложените скали ще осигурят съществена информация, необходима за индивидуализиране на грижите.

Глава Четвърта "Инструментариум за оценка и планиране на грижите за пациенти преживели исхемичен мозъчен инсулт", изработени и представени са:

- 1. Проект за стандартизиран план за сестрински грижи при пациенти с исхемичен мозъчен инсулт, който цели да подпомогне медицинските сестри и студентите в специалност "Медицинска сестра" при прилагане на здравни грижи в лечебното заведение за пациенти над 18 години с диагноза исхемичен мозъчен инсулт. Насочен е към определяне на индивидуалните потребности на пациента, използват се четири скали за оценка на състоянието на пациента.
- 2. Формуляр за индивидуална оценка и план за сестрински грижи при пациенти преживели мозъчен исхемичен инсулт. Формулярът за индивидуална оценка е изработен на базата на степента на тежест на инсулта, преценена от лекар, по няколко критерия: 1. Оценка по скалата на Глазгоу Лиеж; 2. Оценка по NIHSS; 3. Наличие на тежки соматични заболявания. Въз основа на направената оценка на потребностите на пациента се планират грижите.
- 3. Наръчник по здравни грижи за пациенти преживели мозъчен исхемичен инсулт в извънболнични (домашни) условия. Той се явява ценен помощник за пациента и

близките му при справяне с ежедневните дейности и за понижаване на риска от възможните усложнения в дома.

Представените иновативни подходи биха допринесли за повишаване качеството на предлаганите грижи при пациенти, преживели исхемичен мозъчен инсулт в болничната и инвънболничната структура, на фона на индивидуална оценка за всеки пациент, персонализиране на здравните грижи и документиране на извършените сестрински дейности.

Чрез своето проучване ас. Балабурова доказва необходимостта от въвеждане на утвърдени стандарти за управление на здравните грижи при пациенти, преживели исхемичен мозъчен инсулт в България.

В глава Пета "Изводи, препоръки и приноси" са посочени конкретни изводи. препоръки и приноси, които логически произтичат от предшестващия анализ. Формулирани са 7 извода, които точно отразяват получените резултати и показват съответствие с целта, задачите и хипотезите на представения дисертационен труд.

Приносите в дисертационния труд са структурирани в две направления - с теоретично-познавателен и с приложен характер, които приемам. Изключително важни намирам тези с приложен характер.

На база на получените резултати са направени препоръки към висшите учебни заведения, обучаващи студенти в специалност "Медицинска сестра" и към БАПЗГ. които имат конкретно отношение към разглеждания проблем.

Във връзка с дисертационния труд докторантката представя 4 публикации и 6 научни съобщения, представени на национални и международни научни форуми.

Авторефератът достоверно и изчерпателно отразява съдържанието на дисертационния труд. Добре е онагледен е таблици и фигури, които дават пълна информация за получените резултати.

Заключение

Представеният от ас. Меглена Маринова Балабурова дисертационен труд по актуалност на проблема, прецизност на методиката, високата научна и практическа стойност отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за приложението му и Правилника за развитие на академичния състав на Медицински университет - Плевен. Давам своя положителен вот и убедено предлагам на уважаемото Научно жури да присъди образователната и научна степен "доктор" на Меглена Маринова Балабурова по научна специалност "Управление на здравните грижи", в област на висше образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.4. Обществено здраве.

27.06.2021 г.

Изготвил становището: ремлессе Доц. Катя Генова Егурузе, д.оз.

MULTILEX Ltd.

10, Ivan Vazov Str. 5 800 Pleven BULGARIA

Tel.: +359 64 830023

Translation from Bulgarian into English language

STATEMENT

from Assoc. Prof. Katya Genova Eguruze, DSc
Department of Nursing Care
Faculty of Public Health
Medical University – Varna
for the dissertation thesis of Meglena Marinova Balaburova

on topic: NURSING CARE MANAGEMENT IN PATIENTS SURVIVING ISCHAEMIC STROKE IN BULGARIA

for conferring the educational and scientific degree **Doctor** in higher education area 7. Health and Sport, professional field 7.4. Public Health, scientific speciality Health Care Management

By Order No.1294 / 01.06.2021 of the Rector of the Medical University – Pleven and on the grounds of the Law on the Academic Staff Development in the Republic of Bulgaria (LASDRB), the Rules for Implementation of LASDR, Art. 2, para. 2 and 3, of the Rules for the Academic Staff Development of the Medical University – Pleven and the Academic Council Resolution (Record No. 1 of 31.05.2021) I was elected a member of the Scientific Jury for the procedure for acquiring of the educational and scientific degree Doctor of Meglena Marinova Balaburova. At the first absentee meeting of the Scientific Jury I was assigned to prepare a statement on the dissertation thesis.

Brief Background Information for the PhD Student

Assistant Professor Meglena Marinova Balaburova was born on 15 January, 1978. In 1998 she graduated from the Medical College in Pleven, majoring in Nursing, educational-qualification degree Specialist. In 2010 she acquired a bachelor's degree in Health Care Management, and two years later (2012) she completed a master's program in Health Care Management at the Medical University - Pleven.

Meglena Balaburova began her professional career in 1998 at the Municipal Hospital in the town of Iskar. In the period 2000 – 2013 she worked as a nurse in the Imaging Diagnostics Department at the University Multi-Profile Hospital for Active Treatment "G. Stranski" – Pleven.

Elus

Since 2013 to the present she has been an Assistant Professor at the Department of Nursing Therapeutic Care, Faculty of Health Care, Medical University - Pleven.

She has participated in conferences and scientific forums, she has publications and scientific reports related to the dissertation paper. She has participated in a number of continuing education courses. Meglena Balaburova has good command of Russian and English languages.

General Description of the Dissertation Thesis

The dissertation thesis is presented in a total volume of 165 pages and includes 32 figures, 2 diagrams, 19 tables, 10 appendices and 9 sub-appendices. The paper is structured as follows: Introduction - 3 pages, Chapter I. Literature overview - 48 pages; Chapter II. Aim, objectives, research organization and conducting - 11 pages; Chapter III. Results and discussion - 62 pages; Chapter IV. Tools for assessment and nursing care planning for PSIS - 6 pages; Chapter V. Conclusions, contributions and recommendations - 3 pages; References - 22 pages; List of publications and scientific reports; Appendices.

The references consist of 251 titles, of which 166 in the Cyrillic alphabet and 85 in the Latin alphabet.

Relevance and Significance of the Dissertation Thesis

Globally, brain stroke has been one of the leading causes of morbidity and mortality, making it an extremely serious medical and social problem. Patients who have survived the disease have varying degrees of disability, which in turn leads to difficulties in their social, professional and family relationships. Nursing care for patients who have experienced an ischaemic stroke is based on a holistic approach and should be provided at a high professional level throughout the treatment and recovery period. The role of the nurse is aimed at providing help and support to patients who have experienced an ischaemic stroke in order to receive timely and quality nursing care. As a member of the multidisciplinary team, the nurse actively participates in the entire diagnostic and therapeutic process.

The topic of the dissertation is extremely relevant because the treatment and recovery of patients who have survived an ischaemic stroke is a complex and lengthy process, which is desirable to be carried out by a multidisciplinary team with the active participation of a qualified nurse during both the inpatient and outpatient period.

Description and Evaluation of the Structural Parts of the Dissertation Thesis

The dissertation thesis Nursing Care Management in Patients Surviving Ischaemic Stroke in Bulgaria meets the requirements for precise and in-depth research for such

Edul

Edil

scientific development. It is structured in five chapters.

Chapter One Literary Overview is presented in five main parts, which consistently and thoroughly follow the main aspects relevant to the problem studied by the doctoral student.

Assistant Professor Meglena Balaburova comprehensively examines and presents the issues related to the cerebro-vascular diseases, in particular brain stroke in the world, Europe and in Bulgaria. The specific characteristics of patients who have survived an ischaemic stroke, that are the basis for planning complex and individual nursing care, are detailed.

Studying the global and European experience in the organization of nursing care for patients who have suffered an ischaemic stroke, the doctoral student finds differences in the care management, namely in their planning, organization, coordination, control and documentation. In our country, health care planning, as an element of the nursing process, has not been applied in practice, which in turn calls into question the possibility of assessing their quality. Assistant Professor Meglena Balaburova proves in a highly professional manner that requires taking measures that would contribute to improving the health care quality through obligatory continuing education for nurses and the introduction of official nursing documentation.

Based on the analysis of the specifically selected scientific information on the topic, the literature overview ends with conclusions that prove the originality and relevance of the paper.

Chapter Two Aim, Objectives, Research Organization and Conducting is worked out in detail and includes: aim, tasks, hypotheses, object, subject, setting of the research, individuals of observation and research methods.

The aim of the dissertation thesis is clearly and specifically formulated. The tasks are properly chosen in connection with the implementation of the goal. Three working hypotheses are presented. The stages and time frame of the study are well described.

It covered 372 individuals, divided into six groups of respondents, with clearly defined criteria for inclusion in the survey:

First group – Nurses working in clinics/departments of neurology and/or rehabilitation departments of the medical facilities (n=75).

Second group – nursing care managers in clinics/departments of neurology and/or rehabilitation departments of the medical facilities (n=7).

Third group - Trainee-students, majoring in Nursing, 4th year of study at the higher schools

included in the survey (n=122).

Fourth group – Teachers in nursing care in the speciality of Nursing from the three universities included in the survey (n=33).

Fifth group — Patients who have survived an ischaemic stroke, hospitalized in the clinics/departments of neurology and departments/clinics of physical and rehabilitation medicine on the territory of Pleven (n=114).

Sixth group – Experts (managers and teachers) in the field of health care for patients with ischaemic stroke from the cities of Pleven, Sofia, Varna, Shumen, Ruse, Stara Zagora, Plovdiv and Blagoevgrad (n=21).

The survey was carried out in six hospitals, two of which university hospitals and three universities training students in the speciality Nursing in the cities of Pleven, Varna and Ruse.

Their own tools were developed, including 5 survey cards and 1 questionnaire for expert evaluation, as that ensured the reliability of the applied methods.

The applied research methods are correctly selected, relevant to the set tasks, to the specifics of the surveyed groups and guaranteed the reliability of the obtained results. The statistical methods have been also properly chosen. The obtained results were processed with SPSS 25.0 and Microsoft Excel 2010.

Chapter Three **Results and Discussion** presents the results of the survey among the different groups of respondents after their statistical processing. The results are structured and logically interpreted.

The survey among the nurses found that approximately half of them were positive about the need to plan and document nursing activities for patients with ischaemic stroke and believed that this would increase the effectiveness of care. They supported the introduction of a nursing care plan as an official document and stated that care should continue in the patient's home. Despite the length of service of many years and the gained professional experience, a significant ratio of the nurses felt the need for postgraduate training aimed at planning and implementing home care for patients who have survived an ischaemic stroke and supported the introduction of the speciality Nursing Care for Neurologically Ill. Nursing care managers believed in the benefit of introducing a standard care plan in the nurse's practice for patients who have survived an ischaemic stroke, stating that it would facilitate nursing activities by enabling a certain algorithm to be used. The surveyed teachers thought that through care planning, optimal accuracy and continuity in the work of the nurse would be

Elw

achieved, which in turn would increase the patients' quality of life. The majority of students had good theoretical training on the care plan and supported the introduction of standard and individual nursing plans.

A socio-demographic analysis had been performed to accurately determine the specifics of the surveyed patients. The patients evaluated highly the nursing care they received during their stay in the hospital. Most of them were care dependent to varying degrees and said that after discharge they would rely on their relatives, but more than half of them preferred to be taken care of by a trained nurse.

A significant percent of the experts considered the draft standardized nursing care plan for patients with ischaemic stroke to be comprehensive, and the proposed scales would provide essential information needed for individualized care.

Chapter Four Tools for Assessment and Care Plan for patients who had survived an ischaemic stroke, the following materials were worked out and presented:

- 1. Draft of standardized nursing care plan for patients surviving an ischaemic stroke, aiming to assist nurses and students, majoring in Nursing in the implementation of health care in the hospital for patients over 18 years of age diagnosed with an ischaemic stroke. Its purpose is to determine the individual needs of the patient. Four scales are used to assess the patient's condition.
- 2. Individual assessment form and individual nursing plan for patients surviving an ischaemic stroke. The individual assessment form was drawn up on the basis of the stroke severity degree, assessed by a doctor, according to several criteria: 1. Assessment according to the Glasgow-Liege scale; 2. NIHSS assessment; 3. Presence of severe somatic diseases. Care was planned on the basis of the patient's needs assessment.
- 3. Health Care Handbook for patients surviving an ischaemic stroke in outpatient (home) settings. It is a valuable guide for the patient and his/her relatives in dealing with the daily routines and reducing the risk of possible complications at home.

The presented innovative approaches would contribute to improving the quality of care offered to patients who have experienced an ischaemic stroke in the hospital and outpatient settings, on the background of individual assessment for each patient, personalization of nursing care and nursing activities documentation.

Through her research, Assistant Professor Balaburova proves the need to introduce established standards for nursing care management in patients who have survived an ischaemic stroke in Bulgaria.

(dels)

Chapter Five Conclusions, Recommendations and Contributions set out specific conclusions, recommendations and contributions that logically ensue from the preceding analysis. Seven conclusions are formulated, which exactly reflect the obtained results and show compliance with the aim, objectives and hypotheses of the presented dissertation thesis.

The contributions in the dissertation are structured in two trends - of theoretical-informative and applied nature, which I accept. I find those with an applied character extremely important.

Based on the obtained results, recommendations were made to the higher education institutions training students in the speciality Nursing and to BAHPN specifically related to the discussed issue.

In connection with the dissertation thesis, the doctoral student has provided 4 publications and 6 scientific papers presented at national and international scientific forums.

The author's abstract reliably and comprehensively reflects the dissertation thesis content. It is well illustrated with tables and figures, which provide complete information about the obtained results.

Conclusion

The dissertation thesis presented by Assistant Professor Meglena Marinova Balaburova on the relevance of the problem, precision of the methodology, high scientific and practical value meets the requirements of the Law on the Academic Staff Development in the Republic of Bulgaria (LASDRB), the Rules for its Implementation and the Rules for the Academic Staff Development of the Medical University – Pleven.

I give my **positive vote** and I convincingly propose to the venerable Scientific Jury to award the educational and scientific degree Doctor to Meglena Marinova Balaburova in the scientific specialty Health Care Management, in higher education area 7. Health and Sports, professional field 7.4. Public Health.

27 June, 2021

The statement was prepared by: (sgd.ill) Assoc. Prof. Katya Genova Eguruze, DSc

I, the undersigned Elena Georgieva Atanassova, certify the fidelity of the translation made by me from Bulgarian into English language of the enclosed document – Statement of 27 June 2021. The translation consists of 6 (six) pages.

Translator: Elena Georgieva Atanassova

